

Avainsanat: henkilöstö, suojavarusteet, suojavaatetus, työsuojelu, työturvallisuus, varoitusvaatetus, henkilönsuojaimet

SUOJARUSTUKSEN JA VAROITUSVAATETUKSEN KÄYTTÖ HKL:LLÄ

1 YLEISTÄ SUOJARUSTEISTA JA NIIDEN VALINNASTA

Suojavaruste ja huomiovaatetus ovat henkilönsuojaimia, jotka suojaavat esimerkiksi kemialliselta, mekaaniselta tai fysikaaliselta vaaralta tai haitalta. Suojavarustuksen on oltava EY-tyyppitarkastettu ja CE-merkitty. EN-ISO sertifioitu suojavaruste on sekä EY-tyyppi hyväksytty että CE-merkitty. Huomiovaatetuksen on oltava EY-tyyppitarkastettu ja CE-merkitty EN ISO 20471 standardin mukaisesti. Suojavarustus suojaaa esimerkiksi kuumuudelta, tulelta, kemikaaleilta, kylmältä, sateelta tai se lisää näkyvyyttä. Näkyvän huomiovaatetuksen tavoitteena on ehkäistä tapaturmia huonossa valaistuksessa ja näkyvyysolosuhteissa. Huomiovaatetuksen merkitys korostuu töissä, joissa ei voida täysin suojautua esimerkiksi työkoneilta ja ajoneuvoliikenteeltä.

Suojavarusteet valitaan työn vaarojen arvioinnin, käyttötarkoituksen ja tarvittavan suojaustason mukaan. Suojaimen tulee vastata työtehtävään kohdistuvia riskejä sekä ominaisuuksiltaan että käyttötarkoitukseltaan. Suojaimen hankinnan tavoitteena on suojata käyttäjää työtapaturmalta, ammattitaudeilta sekä vähentää näiden riskiä. Suojainta valittaessa on tarkastettava sen soveltuvuus kyseiseen työtehtävään ja valittuun työkohteeseen. Tämä saattaa tarkoittaa, että yhdellä työntekijällä tulee olla useampia samankaltaisia suojaimia useampaa eri työtehtävää varten.

Oikeanlaisen ja sopivan suojavarustuksen avulla lisätään työviihtyvyyttä, työturvallisuutta ja tuottavuutta. Lisäksi yrityskohtainen, siisti suojavarustus antaa kuvan yrityksen imagosta. HKL hankkii suojavarusteet sopimustoimittajilta hankintapalveluiden ohjeiden mukaisesti ja yhtenevää ilmettä noudattaen.

Tässä ohjeessa käsitellään suoja- ja varoitusvaatetusta yleisellä HKL-tasolla ja ohjeessa on annettu tarkennettuja käyttäjäryhmäkohtaisia ohjeita. Ohjeesta voidaan antaa täsmällisemmät, työtehtäväkohtaiset määritykset yksiköittäin.

Isäntä ohjeistaa vieraansa ja vastaa vierailijoidensa asianmukaisesta varustuksesta tämän ohjeen mukaisesti. Isäntä huolehtii jakelupisteen siisteydestä vierailun päättymisen yhteydessä. Tavarantoimittajien, alihankkijoiden ja yhteistyökumppaneiden on myös noudatettava tätä ohjetta työskentely- ja toimitusalueensa mukaisesti. Lisäksi urakoitsijalla

oltava näkyvillä työnantajan henkilö- ja/tai valttikortti työnantajan tunnistamista varten. Urakoitsijoiden työntekijöillä on oltava omat suojavausteet.

2 VAATETUS JA VARUSTUS ERI TYÖTEHTÄVISSÄ JA ALUEILLA

Toimisto- ja neuvottelutilat

- Liikuttaessa yleisöltä suljetuissa tiloissa, tulee kaikilla HKL:n työntekijöillä olla esillä kuvallinen henkilötunniste.
- Toimisto- ja neuvottelutiloissa käytetään omaa vaatetusta.

Varikoiden piha-alueet

- Liikuttaessa yleisöltä suljetuissa tiloissa, tulee kaikilla HKL:n työntekijöillä olla esillä kuvallinen henkilötunniste.
- Varikoiden piha-alueilla liikuttaessa ja työskenneltäessä tulee olla päällä vähintään EN ISO 20471 standardin, luokan 2 huomioliivi. Kunnossapitohenkilökunta noudattaa työaikaista varustustaan.
- Mikäli kuljetaan varikoiden tai muiden HKL:n kiinteistöjen pääsisäänkäynneille johtavia, yleisesti käytettyjä kulkureittejä pitkin, voidaan käyttää omaa vaatetusta ilman huomioliiviä.
- Työtehtävää tehdessä käytettävät muut henkilönsuojaimet on määritelty erikseen työtehtäväkohtaisessa vaarojen arvioinnissa.

Varikoiden tuotantotilat (korjaus-, huoltotilat)

- HKL:n henkilökunnalla kuvallinen henkilökortti
- Tuotantotiloissa aina ja piha-alueilla kulkeminen huomioliivi päällä (kts poikkeukset ylempää)
- Vieras kulkee saatettuna
- Kolhulippis tarvittaessa
- Suojalasit tarvittaessa
- Kuulonsuojaus tarvittaessa

Suojavarusteet:

- Näkyvä suojavaatetus tehtävän työn mukaan (luokat 1-3)
- Kypärä tai kolhulippis
- Turvakengät

Erikseen määritellyt alueet:

- Kuulon suojaus
- Käsineet työtehtävän mukaan
- Hengityssuojaimet vaatimusten mukaan
- Suojalasit

- Liikuttaessa yleisöltä suljetuissa tiloissa, tulee HKL:n työntekijöillä olla esillä kuvallinen henkilötunniste.
- Tuotantotiloissa tai tuotantotilojen kautta kuljettaessa on aina, poikkeuksetta oltava päällä vähintään näkyvä huomiovaatetus, työhouset tai huomioliivi, jonka suojausluokka on 2.
- Tehtäessä huoltotyötä on käytettävä työnantajan tarjoamia ja osoittamia suojavaatteita, joiden suojausluokka on vähintään 2. Tämän lisäksi on käytettävä erikseen työtehtäväkohtaisessa vaarojen arvioinnissa määritettyjä muita henkilönsuojaimia.
- Mikäli työntekoa seurataan lähietäisyydeltä, osallistutaan työntekoon tai kuljetaan työntekoalueiden läpi, vaaditaan edellä mainittujen lisäksi työalueella ja työtehtävästä riippuen myös pään suojaus, kuulosuojaus ja/tai suojalasit. Alueet, joilla suojaimeet vaaditaan, on merkitty ohjeessa esitellyin kyltein.
- Toimittaessa liikenteenohjaajana ennalta suunnitelluissa kohteissa sekä työskenneltäessä työkoneiden ja ajoneuvojen läheisyydessä on käytettävä näkyvää suojavaatetusta, jonka suojausluokka on 3.

Katu- ja rata-alueet sekä metroradat ja-tunnelit

- Liikuttaessa yleisöltä suljetuissa tiloissa, tulee HKL:n työntekijöillä olla esillä kuvallinen henkilötunniste.
- Liikuttaessa metron rata-alueella on käytettävä huomiovaatetusta, jonka suojausluokka on 2.
- Ennalta suunnittelemattomassa työssä (esimerkiksi poikkeustilanne, onnettomuus metrossa tai raitiovaunussa), jossa jalkaudutaan radalle tai kadulle, sallitaan poikkeuksellisesti tunneli- ja ratatyössä suojausluokka 2. Kunnossapitohenkilökunta noudattaa työnaikaista varustustaan.
- Työskenneltäessä katu- tai liikennealueella sekä metroradalla ja –tunneleissa on käytettävä näkyvää suojavaatetusta, jonka suojausluokka on 3.

- Toimittaessa katualueilla liikenteenohjaajana ennalta suunnitelluissa kohteissa tai työskenneltäessä työkoneiden ja ajoneuvojen läheisyydessä on käytettävä näkyvää suojavaatetusta, jonka suojausluokka on 3.
- Työtehtävää tehtäessä käytettävät muut henkilönsuojaimet on määriteltävä erikseen työtehtäväkohtaisessa vaarojen arvioinnissa.
- Mikäli työntekoa seurataan lähietäisyydeltä, osallistutaan työntekoon tai kuljetaan työntekoalueiden läpi, vaaditaan edellä mainittujen lisäksi työalueella ja työtehtävästä riippuen myös pään suojaus, kuulosuojaus ja/tai suojalasit.

Asemat ja pysäkit

- Kuljettajan käyttäessä sovittuja kulkureittejä (esimerkiksi vuoron aloitukset ja lopetukset, vaihdot pysäkeillä tai asemilla, matkustajaliikenteen aikana) vaaditaan työnantajan erikseen määrittämät työvaatteet.

3 AMMATTIJALKINEET: TURVA-, SUOJA- TAI TYÖJALKINE

- Jalkineiden valinnassa tulee kiinnittää huomiota myös riittävään nilkan tukeen.
- Jalkoihin kohdistuvia riskejä aiheuttavat esimerkiksi:
  - o Mekaaniset tekijät: rasitus, liukastuminen, epätasainen alusta, terävät-, putoavat- tai kaatuvat esineet, iskut sekä pistot.
  - o Kemialliset tekijät: öljyt, liuottimet, rasvat, polttoaineet sekä vesi
  - o Sähköiset tekijät: staattinen purkaus
  - o Termiset tekijät: kylmyys, kuumankesto, sulan metallin tai kuuman aineen roiskeet

4 PÄÄN SUOJAUS

- HKL:lla käytetään pääsääntöisesti kahdenlaisia päänsuojaimia: EN 397 mukaista kypärää lisäosineen ja -laitteineen sekä EN 812 mukaisia kolhupäähinettä.
- Valittava suojaustaso valitaan työtehtäväkohtaisen riskinarvion perusteella, alla olevat periaatteet huomioiden:
  - o Kolhukypärää saa käyttää sellaisissa tehtävissä, joissa vaarat kohdistuvat matalan tilan ja pään kolhimisen aiheuttamiin riskeihin. Näissä tehtävissä ei ole vaaraa esimerkiksi esineiden putoamiseen, sinkoamiseen, kimpoamiseen, kaatumiseen, murtumiseen, taittumiseen tai muuhun vastaavaan tapahtumaan, joka saattaisi aiheuttaa iskun päähän.
  - o Kypärää tulee käyttää tehtäväkohtaisen riskiarvioinnin perusteella erikseen sovituissa tehtävissä. Kypärä antaa suojaa mm. putoavilta, kimpoavilta ja sinkoavilta esineiltä, jotka voivat aiheuttaa iskun päähän.

5 SILMÄSUOJAUS

- Silmäsuojauksella tarkoitetaan EN 166 -standardin mukaisia suojalaseja tai kasvosuojaviisiiriä.
- Yleisesti silmäsuojausta on käytettävä kaikissa niissä työtehtävissä ja työpisteillä oltaessa, joissa se on tehtäväkohtaisessa riskienarvioinnissa määritetty pakolliseksi. Suojausta on käytettävä esimerkiksi työpisteissä ja -tehtävissä, joissa on kipinä-, UV-valo-, lastu-, kivi- ja pöly-, nesteroiskevaara.
- Hitsaustöitä tehtäessä, valvottaessa ja seurattaessa tulee käyttää myös EN 175 -standardin mukaista hitsausmaskia tai visiirisuodinta työtehtäväperusteisen riskienarvioinnin mukaisesti.
- Edellä mainitut määräykset koskevat myös vieraita, mikäli ollaan seuraamassa työskentelyä lähietäisyydeltä.
- Jos tällaisten näönsuojaimien ja silmälasien käyttö yhtä aikaa on työntekijälle ongelmallista, hankitaan hänelle HKL:n kustannuksella optisesti hiotut suojasilmälasit. Nämä lasit hankitaan tarpeellisin varustuksin (1- tai 2-teho, yms.) työkohteen arvioinnin mukaisesti.

6 HENGITYSSUOJAIMET

- o Suojaimien valinnassa noudatetaan EN 149:2001 -standardia, joka on yhtenevä Yhdysvaltalaisen NIOSH (42 CFR 84) -standardin kanssa.
- o Hengityssuojaimet on luokiteltu kolmeen luokkaan, FFP1-3.
  - o FFP1 luokka suojaa pienitehoiselta ja lievästi ärsyttävältä pölyltä, esimerkiksi normaalin siivoustyön yhteydessä.
  - o FFP2 luokka suojaa P1 luokan lisäksi terveydelle vaarallisilta kiinteiltä ja nestemäisiltä hiukkasilta, kuten siite- ja katupölyltä
  - o FFP3 luokka suojaa edellisten lisäksi myrkyllisiltä pölyiltä, kuten homepölyltä
- o Tämän lisäksi työtehtäväkohtaisen riskienarvioinnin pohjalta voidaan valita EN 12941 -standardin mukaisia moottoroituja hengityssuojaimia, jotka jakautuvat TH 1-3 luokkiin suodatustehon mukaisesti.
- o Hengityssuojainta on käytettävä kaikissa pölyämistä tai kaasuja aiheuttavissa työtehtävissä. Työtehtävät on eritelty vaarojen arviointien pohjalta ja käydään läpi perehdytyksen yhteydessä.
- o Hengityssuojainta saa käyttää keskeytyksettä korkeintaan kaksi tuntia, jonka jälkeen hengityssuojain on vaihdettava ja työ tauotettava. Moottoroitua hengityssuojainta vaativat työt ohjeistetaan erikseen tehtäväkohtaisen riskienarvioinnin pohjalta.
- o Lisäksi radonvaarallisilla alueilla (merkitty erillisillä sinipohjaisilla, muovisilla tai metallisilla kylteillä) on poikkeuksetta käytettävä P3-luokan hengityssuojaimia.
- o Hengityssuojainten käyttötarvetta aiheuttavat esimerkiksi:
  - o Pölyt: Sahaus- ja leikkaustyö, hionta, sorvaus, metalli- ja kivi- ja pölyt

- Kaasut ja haurut: Hitsaus- ja metallihuurut, radon, maalit ja maalaus, otsoni, häikä, typen oksidit, maalit, muovi- ja sähköpinnoitteet
- Aerosolit: maalit ja maalaus, paineilmatyöt
- Virukset ja bakteerit: Tartuntataudit

7 KÄSIEN SUOJAUS

Käsiin kohdistuvia riskejä aiheuttavat mm:

- Mekaaniset tekijät: liukastuminen, liukkaat kappaleet, terävät (sekä viiltävät että pistävät) esineet, putoavat tai kaatuvat esineet ja iskut
- Kemialliset tekijät: öljyt, liuottimet, rasvat, polttoaineet, vesi
- Sähköiset tekijät: staattinen purkaus
- Termiset tekijät: kylmä, kuuma, sulan metallin tai kuumien nesteiden roiskeet, hitsauskipinät
- Tarttuminen, takertuminen: Suojakäsine valittava siten, että soveltuu suoritettavaan työtehtävään eikä aiheuta esimerkiksi takertumis- tai tarttumisvaaraa.

8 HUOMIOKILVET JA KULKUVÄYLIEN MERKITSEMINEN

- Suojavarusteiden käyttötarve, käyttöperiaatteet sekä valvonta selvitetään työntekijälle perehdyttämisen yhteydessä ja olosuhteiden muuttuessa.
- Olosuhteen muutoksia ovat esimerkiksi uuden työkoneen käyttöönotto, vanhan työkoneen päivittäminen sekä muutostyöt hallitiloissa, jolloin työkoneiden sijainnit saattavat muuttua.
- Säännöllisissä työkohteissa sekä erityisten riskien kohteissa käyttötarve kerrotaan myös huomiokilvillä, jotka osoittavat työalueet, joissa suojaimia on käytettävä.
- Lisäksi on erikseen olemassa työtehtäviä ja alueita, joissa suojaimia on käytettävä, vaikka sitä ei olisi erikseen ao. kilvillä ilmoitettu. Nämä on erikseen määritelty työn vaarojen arvioinnissa.

Kuva 1: Esimerkki suojaimia koskevasta huomiokilvestä

9 VIERAILIJA- JA TILAPÄISKÄYTTÖVARUSTEET

- Varikoilla on vieraita varten suojavälinehyllykkö tai -kaappi, jossa on suojavälineitä vierailun ajaksi. HKL:n työntekijät, joilla ei ole työtehtävänsä vuoksi omia suojarusteita, voivat käyttää vieraille tarkoitettuja suojavälineitä käydessään suojavälineitä vaativissa tiloissa. Vieraille tarkoitettussa suojavälinekorissa on suojaliivejä, suojalaseja, kolhupäähineitä sekä korvatulppia.

10 VALVONTA

- Suojarusteiden ja henkilösuojainten käyttöä valvotaan osana esihenkilöiden omavalvontaa. Suojainten käyttäminen on jokaisen työntekijän velvollisuus.
- Jokainen työntekijä on velvollinen huomauttamaan kollegoitaan myös suojarusteiden puutteellisuudesta ja ilmoittamaan puutteesta myös esihenkilölle (Työturvallisuuslaki 18§ ja 19§).
- Työohjeisiin on kirjattu työn vaatimat suojaustarpeet turvalliselle työn tekemiselle. Tämän lisäksi yksiköittäin on tehty työtehtäväkohtaiset taulukot vaadituista suojarusteista.
- Turvallisuuskierroksilla tarkastetaan muiden havaittavien seikkojen ohella huomiokilpien paikat ja vierailijoiden varusteiden kunto.
- Henkilökohtaisten suojavälineiden määräaikaistarkastukset ja kunnan tarkastaminen ovat käyttäjän vastuulla. Vioista ja puutteista on ilmoitettava viipymättä esihenkilölle.

11 MUUTOSHISTORIA

Pvm	Muutokset
18.11.2021	Uusi toimintaohje. Korvaa aiemman HKL:n suojarusteiden käyttöohjeen, sisältö uudistettu täysin.